

17. स्वाभाविकं सादृश्यम्

स्वाध्याय

1.

1) केन रूपेण पदार्थाः परस्परं भिन्नाः प्रतीयन्ते ?

आकारेण

सत्तारूपेण

मूल्यान

प्रदेशरूपेण

2) यदा पदार्थाः क्रियायां प्रयुक्ताः भवन्ति तदा कस्य प्रतीतिः भवति ?

सादृश्यस्य

भिन्नतायाः

आकारस्य

प्रकारस्य

3) स्वर्णादयः सन्ति ।

पशवः

धातवः

मनुष्याः

भिन्नाः

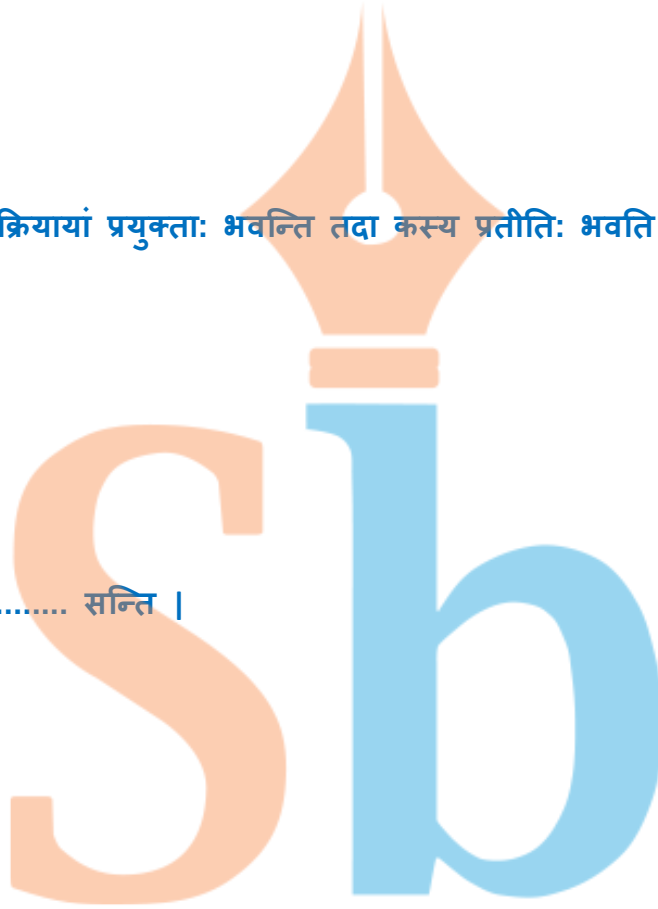
4) पतञ्जलेः स्थितिकालः कति वर्षेभ्यः पूर्वमस्ति ?

द्राविंस्तिशतवर्षेभ्यः पूर्वम्

विंशतिसहस्रवर्षेभ्यः पूर्वम्

द्विसहस्रेभ्यः वर्षेभ्यः पूर्वम्

स्तेभ्यः वर्षेभ्यः पूर्वम्

5) समशेषु आस्यताम् इत्युक्ते कीदृशाः जनाः परस्परं निकटासनाः भवन्ति ?

आन्तरिकं समानत्वं पश्यन्तः

आकारं पश्यन्तः

भारं पश्यन्तः

पदवीं पश्यन्तः

2. विशेष्यानुसारं विभक्तिवचनयुक्तम् उपयुक्तं विशेषणपदं रिक्तस्थाने लिखत ।

1) संसारे पदार्थाः सन्ति । (विविध)

✚ संसारे विविधाः पदार्थाः सन्ति ।

2) व्यवहारे भोजनार्थं जनाः निमन्त्रिताः । (सामाजिक)

✚ सामाजिके व्यवहारे भोजनार्थं जनाः निमन्त्रिताः ।

3) एवमेव पशुनामपि प्रवृत्तिर्भवति । (गवादी)

✚ एवमेव गवादीनाम् पशुनामपि प्रवृत्तिर्भवति ।

4) व्यावहारिकं सिद्धान्तमुपदिशन्ति । (मानवीय)

✚ मानवीयम् व्यावहारिकं सिद्धान्तमुपदिशन्ति ।

5) आकारेण कश्चित् कृशः जनः कृशेन सः न तिष्ठति । (जन)

✚ आकारेण कश्चित् कृशः जनः कृशेन न तिष्ठति ।

3.

1) परस्परं भिन्नेषु पदार्थेषु कीदृशम् आन्तर्यं भवन्ति ?

✚ परस्परं भिन्नेषु पदार्थेषु किञ्चिदेकं स्वाभाविकं आन्तर्यं भवति ।

2) के निकटासनाः भवन्ति ?

✚ सामाजिके व्यवहारे भोजनार्थं निमन्त्रिताः जनाः आकारातः प्रकारतश्च भिन्नाः भवन्ति, किन्तु यदा तेषां भोजनविधौ प्रवृत्तिः भवति, तदा ते स्वकीयम् आन्तरिकं समानत्वं पश्यन्तः परस्परं निकटासनाः भवन्ति ।

3) गोष्ठेषु गावः केन सह शेरते ?

गावः सायंकाले गोष्ठेषु समागत्य स्ववत्सेन सह शेरते ।

4) लोष्टः कस्य विकारः भवति ?

पार्थिवाग्नेः सूर्येण सह सम्बन्धः वर्तते ।

5) पार्थिवाग्नेः केन सह सम्बन्धः वर्तते ?

पार्थिवाग्नेः सूर्येण सः सम्बन्धः वर्तते ।

4. विसर्गसन्धिं प्रयोजयत ।

1) स्वर्णादयः धावतः -

2) कृशैः सहासते -

3) तैः + एव -.....

4) प्रकारातः + च =

5) नियमः अयम् दृश्यते -

1) स्वर्णादयः धावतः - स्वर्णादयो धातवः

2) कृशैः सहासते - कृशैस्सहासते

3) तैः + एव - तैवर

4) प्रकारातः + च = प्रकारतश्च

5) नियमः अयम् दृश्यते - नियमोऽयं दृश्यते

5. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्नवाक्यं रचयत ।

(कुत्र, कैः, कस्याः, कस्य, कस्मात्)

1) कृशाः कृशैः सहासते ।

2) गोष्ठेषु समागत्य यो यस्याः प्रसवो भवति तेन सह गावः शेरते ।

3) सः पृथिव्याः विकारः वर्तते ।

4) महाभाष्यकारः सम्बन्धस्य सिद्धान्तं सूचयति ।

1) कृशाः कैः सहासते ?

2) कुत्र समागत्य यो यस्याः प्रसवो भवति तेन सः गावः शेरते ?

3) सः कस्याः विकारः वर्तते ?

4) महाभाष्यकारः कस्य सिद्धान्तं सूचयति ?

6.

1) સજીવોમાં સ્વાભાવિક સાદ્રશ્ય કયા કારણથી હોય છે ?

✚ ખરેખર તો અસ્તિત્વરૂપે સજીવ પદાર્થો પરસ્પર જુદા જુદા લાગે છે. પરંતુ પ્રત્યક્ષ રીતે એકબીજા જુદા જુદા પદાર્થોમાં પણ કોઈ સ્વાભાવિક સાદ્રશ્ય હોય છે.

2) અચેતન પદાર્થોમાં સાદ્રશ્યનું કારણ શું હોય છે ?

✚ ગાય વગેરેની માફક અચેતન પદાર્થોમાં સાદ્રશ્યનો નિયમ દેખાય છે; જેમ કે, માટીનું ઢેકું ખુબ વેગપૂર્વક ફેંકેલું હોય તોય ખાંસું જવાને બદલે ઉપર તરફ જ જાય છે. તે પૃથ્વીનો વિકાસ હોવાથી સાદ્રશ્યને કારણે પૃથ્વી પર જ પાછું આવે છે.

3) જ્યોતિ ઉપર તરફ શા માટે જાય છે ?

✚ જ્યોતિ(સુર્ય)નો વિકાર પ્રકાશકિરણ આકાશમાં પવન વગરની આકાશની જગામાં પ્રજ્વલિત રહે છે અને તે ત્રાંસું જતું નથી કે સાદ્રશ્યને કારણે નીચેની બાજુ પણ ઊતરતું નથી.

